СТАВ СТРАНАЯССА ПРОЛЕТАРИЙЯС, ӦТУВТЧӦЙ!

МАРТ 20
1939 во
№ 41 (1004)
ДОНЫС 10 ур

КОМИ КОМСОМОЛЕЦ

ГАЗЕТ ЛЭДЗӦНЫ ВЛКСМ КОМИ ОБКОМ ДА СЫКТЫВКАРСА ГОРКОМ

Ставсоюзса Коммунистическӧй (большевикъяс) партиялӧн XVIII-ӧд съезд

ИККИ-ын ВКП(б) делегациялӧн ВКП(б) XVIII-ӧд съезд вылын доклад

*Докладчик Мануильский ёрт *)*

Му шарлӧн мӧд помын мирын зэв ыджыд страналӧн 450 миллион лыда величайшӧй народ, кодӧс пыр копыртлiсны му бердӧ, нӧйтлiсны, грабитлiсны да унижайтлiсны империалистическӧй рӧзбойникъяс, кыпӧдчис ассыс странасӧ да ассыс национальнӧй независимостьсӧ дорйӧм вылӧ. Китайын война — сійӧ полуколониальнӧй странаса медся ыджыд национально-освободительнӧй война, кодӧс тӧдӧ история. Сійӧ имеитӧ сымын ыджыдджык тӧдчанлун, мый сійӧ нуӧдсӧ китайскӧй народӧн империалистическӧй государстволы паныд, кодi ворсӧ Дальнейӧ Востокын став мирӧвӧй реакциялӧн жандармлысь роль. Тайӧ тыш мунӧмын китайскӧй народ помалiс страна раздирайтысь междоусобицакӧд да дорӧ общенациональнӧй единство, мыйысь ставсьыс медъёна пыр полiсны империалистъяс. Китайлӧн японскӧй империализмлы паныд война принимайтӧ пыр ёнджыка всенароднӧй войнаысь характер. Япониялӧн военно-техническӧй преимущество вылӧ видзӧдтӧг, китайскӧй народ упорнӧя водзсасьӧ враглы паныд, нӧйтӧ сійӧс тылсянь, обволакивайтӧ сійӧс партизанскӧй отрядъясӧн, жугӧдлӧ японскӧй коммуникационнӧй линияяс, бырӧдӧ да подрывайтӧ враглысь вынъяссӧ кузь кадся войнаӧн.

Кык да джын миллиард американскӧй доллар дон сувтiс Япониялы сылӧн Китайлы паныда война, но Китайын кӧзяинӧн японскӧй фашистскӧй военщина оз ло. Японскӧй войска кутӧны кӧрттуйяслысь линия да городскӧй центръяс, но страналӧн зэв ыджыд территория, сійӧс населяйтысь китайскӧй народӧн, водзӧ национальнӧй китайскӧй правительство власть улын. Японскӧй оккупантъяс тылын управляйтӧ китайскӧй администрация, действуйтӧны китайскӧй законъяс, нуӧдсьӧ мобилизация китайскӧй национальнӧй армияӧ. Ӧтисянь мӧдлы висьтавсьӧ национальнӧй войналӧн лозунг: „Усяс бойын бать, пиыс сувтас сійӧ местаӧ, вок вежас пӧгибнитӧм вокӧс, гӧтыр вежас виӧм верӧсӧс“.

Китайскӧй народлӧн упорнӧя водзсасьӧм пыр ёнджыка революционизируйтӧ Японияса уджалысь йӧз массаясӧс, кодъяс изнывайтӧны бесправие гнёт улын, чудовищнӧй эксплоатация, мынтыны вермытӧм налогъяс гнёт улын. Японскӧй военщиналӧн сьӧкыдлунъяс ӧддзӧдӧны оппозиционнӧй настроениеяслысь быдмӧм народлӧн став слӧйясын да ёсьмӧдӧны противоречиеяс весиг господствующӧй классъяс лагерын. Содӧ стачечнӧй движение, содӧ японскӧй уджалысь йӧз массаяслӧн нюжалысь войнаӧн недовольствуйтчӧм. Дугдывлытӧм бойясӧн мучитчӧм, ассыныс странасӧ дорйысь народкӧд воча сувтӧдӧм японскӧй салдатъяс заводитӧны воштыны терпениесӧ. Пыр тшӧкыдджыка петкӧдчӧны брожениелӧн признакъяс японскӧй интервентъяс армияын. Аслас героическӧй тышӧн китайскӧй народ разлагайтӧ не сӧмын японскӧй армия да японскӧй тыл, сійӧ вайӧдӧ движениеӧ Азияса народнӧй массаясӧс да садьмӧдӧ став колониальнӧй народъясӧс. Антияпонскӧй национальнӧй фронт лӧсьӧдан аслас примерӧн сійӧ сетӧ угнетеннӧй колониальнӧй народъяс киясӧ найӧ национальнӧй освобождениелысь вынйӧра оружие, оружие, кодӧс прӧверитӧма зэв ыджыд страна опыт вылын, уна миллионъяс опыт вылын.

„Дерт, китайскӧй народлӧн да сійӧ армиялӧн японскӧй захватчикъяслы паныда геройскӧй тыш, Китайын зэв ыджыд национальнӧй подъём, Китайын йӧзлӧн да территорияяслӧн вывті гырысь резервъяс, медбӧрын, китайскӧй национальнӧй правительстволӧн решимость вайӧдны Китайлысь освободительнӧй тыш помӧдз, захватчикъясӧс Китай пределъясысь дзикӧдз вӧтлӧмӧдз,—ставыс тайӧ несомненностьӧн висьталӧ сы вӧсна, мый японскӧй империалистъяслӧн абу и оз вермы лоны Китайын будущӧй“. (ВКП(б) история. Краткӧй курс, 318 л.б).

Но кымын водзӧ нюжаліс Испанияын интервенция да Китайын война, сымын неспокойнӧйджык лои мирӧвӧй реакция. Фашизм да антифашистскӧй вынъяс костын схватка грозитiс помасьны не фашистскӧй агрессоръяслы польза вылӧ. Кыптiс населениелӧн ропот фашистскӧй правительствояслӧн военнӧй авантюраяслы паныд. Пыр тшӧкыдджыка да ёнджыка восьсӧн кылӧны массаясын гӧлӧсъяс: „Кытчӧ нуӧдӧны найӧ миянӧс?“ Пыр ёнджыка эрдӧдсьӧ фашизмлӧн пытшкӧсса изоляция да сійӧ социальнӧй базалӧн векниммӧм. Германияын содӧ рабочӧйяслӧн возмущение налӧн ужасающӧй материальнӧй положениеӧн, 14 часа уджалан лун пыртӧмӧн, найӧ бесправиеӧн, найӧс кыдзи крепостнӧйясӧс фабрика дiнӧ прикрепитӧмӧн, содӧ недовольство крестьяналӧн фашистскӧй властьясӧн найӧ овмӧсӧ наглӧя суитчӧмӧн, найӧс гырысь да посни „фюреръясӧн“ грабитӧмӧн; недӧвольнӧй мелкӧй буржуазия, кодӧс фашистскӧй заправилӧяс сознательнӧя тойлалӧны рӧзӧрение безднаӧ, медым получитны донтӧм уджалан вын, воӧны движениеӧ католическӧй массаяс, кодъяс вылын издевайтчӧ фашизм, содӧ оппозиция рейхсвер радъясын, кодi полӧ поражениеысь фашизмӧн дасьтан войнаын, содӧ германскӧй народлӧн возмущение взяточничестволы, хищениеяслы, коррумпированнӧй фашистскӧй бюрократиялӧн произволлы паныд. Гестапо вочавидзӧ недовольстволӧн тайӧ гы вылӧ выль зверскӧй репрессияясӧн, плахаӧн да черӧн, еврейскӧй погромъясӧн, кодъяс ловзьӧдӧны средневековьелысь шуштӧм кадъяс. Гестапоса начальник Гиммлер требуйтӧ охраннӧй отрядъяс ёнмӧдӧм, медым паськӧдны тыш „военнӧй действиеяслӧн пытшкӧсса театр“ вылын.

Германскӧй фашизмлы пытшкӧсса сьӧкыдлунъяссьыс петны, антифашистскӧй вынъяслы паныд тышын сылысь позицияяссӧ ёнмӧдны отсавны зiльӧмӧн, английскӧй реакционеръяс лэдзӧны сійӧс Австрияӧ, услужливӧя восьтӧны сылы ӧдзӧсъяс Чехо-Словакияӧ. Мюнхен дасьтӧмӧн, найӧ топӧдӧны французскӧй реакционеръяскӧд ӧтув чехо-словацкӧй правительство вылӧ, требуйтӧмӧн, медым сійӧ капитулируйтiс да действуйтiс „по-австрийски“. Чешскӧй народ, сылӧн армия кӧсйӧны действуйтны Испания моз. Францияын да Англияын частичнӧй мобилизация, кодӧс нуӧдӧма массаясӧс ылӧдлӧм могысь, пӧрӧ антифашистскӧй настроениеяс демонстрируйтӧмӧ, сэк кор Германияын мобилизация эрдӧдӧ народлӧн медся паськыд слӧйясын фашистскӧй правительстволы, кыдзи война збылысь ӧзтысьыслы, паныд возмущайтчӧмлысь эмлун.

Мюнхенскӧй сделка, германскӧй фашизмлы жертваӧ Чехо-Словакия вайӧмӧн, вӧлі реакциялӧн заговорӧн международнӧй рабочӧй классы паныд, став странаясса антифашистскӧй движениелы паныд, став народъяс свободалы да мирлы паныд. Сійӧ вӧлі заговорӧн Испанскӧй республикалы паныд. Интервентъясӧн Каталония босьтӧм — Мюнхенлӧн явнӧй результат. Тайӧ босьтӧмсӧ дасьтiсны не сӧмын Римын да Берлинын, но и Лондонын да Парижын. Быдӧн мирын тӧдiсны, мый, Прагалысь капитуляция шедӧдӧмӧн, мюнхенецъяс уськӧдчасны республиканскӧй Испания вылӧ. Мюнхен разис тырвыйӧ да дзоньнас германскӧй да итальянскӧй фашизмлысь кияссӧ Испанияын интервенция делӧын.

Итало-германскӧй интервентъясӧн Каталония босьтӧм бӧрын англо-французскӧй реакционеръяс шыбытiсны маскасӧ. Гуся интервенциясянь найӧ вуджисны восьса интервенцияӧ. Берлинлысь да Римлысь заказсӧ олӧмӧ пӧртӧмӧн, найӧ тэрмасисны признайтны Франкоӧс. Найӧ котыртiсны предательскӧй операция Минорка дi вылысь военно-морскӧй база итало-германскӧй интервентъяслы сетӧмӧн. Французскӧй реакционеръяс, кодъяс систематическӧя ӧтказывайтчылiсны сетны Испанияса законнӧй республиканскӧй правительстволы зарни запас, кодi вӧлi Францияын, угодливӧя нюжӧдiсны сійӧс мирӧвӧй реакциялӧн ставленник Франколы. Английскӧй банкиръяс Англияса консервативнӧй кругъяс сӧгласиеӧн петкӧдлiсны дасьлун сетны испанскӧй мятежникъяслы заём, медым вевттыны рӧскодъяс германо-итальянскӧй интервенциялысь да спаситны испанскӧй фашистъясӧс найӧ пытшкӧсса режим крушениеысь. Этша на сійӧ, англо-французскӧй реакция котыртiс предательскӧй элементъяс отсӧгӧн Испания пытшкын Мадридын да Картахенаын контрреволюционнӧй переворот, медым испанскӧй народ тышлӧн медся сьӧкыд кадын орӧдны интервентъяслы паныд сылысь водзсасьӧмсӧ.

Но оз удайччы мирӧвӧй реакциялы сувтӧдны пидзӧсъяс вылӧ испанскӧй народӧс. Сӧмын сумасшедшӧй вермас мӧвпавны, мый тайӧ гордӧй да свобода радейтысь народыс миритчас сійӧ страналӧн колониальнӧй зависимостькӧд, кодӧс дасьтӧ сылы мирӧвӧй реакция, мый сійӧ послушнӧя копыртас мышкусӧ предатель, авантюрист да чужеземнӧй фашизмлӧн агент Франко водзын. Испанскӧй народ мышку вылӧ эз ӧшйыны, мирӧвӧй реакциялӧн став отсӧг вылӧ видзӧдтӧг, ни корольяс, ни диктаторъяс, ни Альфонсъяс, ни Примо де Ривераяс. Кыдзи нӧ вермас ӧшйыны изверг, кодi жугӧдлiс германскӧй артиллериялӧн испанскӧй каръяс да сиктъяс, кодi виаліс итальянскӧй бомбаясӧн уна сюрс испанскӧй нывбабаӧс да челядьӧс, палач, кодi ойдӧдiс вирӧн Испания, кодӧс отвергнитӧма да проклянитӧма испанскӧй народӧн? **(Места вывсянь гӧлӧс: „Правильнӧ“. Аплодисментъяс).**

Мирӧвӧй реакциялы оз удайччы киритны испанскӧй народ сознаниеысь иноземнӧй завоевательяслы паныд сылысь пӧшти куим вося героическӧй тышсӧ. Тайӧ народыс тӧдлiс бурджык лунъяс. Сійӧ кутлiс оружие аслас киясын. Сійӧ кӧдзліс помещикъяслысь муяс, сійӧ ачыс котыртлiс производство фабрикаясын да заводъясын, сійӧ испытайтлiс свободнӧй олӧм. Татшӧм народсӧ некор оз ло пӧкӧритӧма. **(Бурнӧй аплодисментъяс).** Сылӧн жертваяс окупитчасны сё пӧв. Уджалысь йӧз сознаниеын найӧ водасны мынтытӧм, вечнӧй позорӧн не сӧмын фашистскӧй правительствояс вылӧ, но и найӧ английскӧй да французскӧй отсасьысьяс вылӧ, став эксплоататорскӧй классъяс вылӧ, кыпӧдасны народъяс лӧглунлысь гы налы паныд, массаяслысь революционнӧй негодование пӧртасны народъяслӧн великӧй революционнӧй делӧӧ. Мед оз мӧвпавны французскӧй реакционеръяс, мый республиканскӧй Испания отношениеын асланыс предательскӧй политика отсӧгӧн найӧ помаласны Францияын рабочӧй да антифашистскӧй движениекӧд. Вернӧ, мый тайӧ гнуснӧй политиканас найӧ ободритiсны народнӧй фронтлысь став противникъясӧс. Петiсны эрд вылӧ буржуазиялӧн агентъяс, кодъяс сюйсисны народнӧй фронт радъясӧ, сы могысь, медым взорвитны сійӧс пытшкӧссяньыс. Кыпӧдiсны юрсӧ став капитулянтскӧй элементъяс, кодъясӧс вӧтлӧма революционнӧй движение гыӧн антифашистскӧй береглань. Народнӧй фронтлӧн тайӧ врагъясыс распоясайтчисны. Найӧ лыйлӧны коммунистъяслы Мадридын, найӧ требуйтӧны единӧй рабочӧй фронт орӧдӧм Францияын, найӧ зiльӧны бырӧдны народнӧй фронтлысь движение мукӧд странаясын. Тайӧ предательскӧй капитулянтскӧй няйтсьыс антифашистскӧй

(Водзӧ видзӧд 2 листбокысь)

***) Продолжение. Заводитчӧмсӧ видзӧд март 18 лунся номерысь.**

движение весалöм сöмын ёнмöдас сійöс да вöчас ёнджыка боеспособнöйöн.

Мюнхенецъяслöн предательской политика вайöдö движениеö сійö слöйясöс, кодъяс öнöдз сулалісны политической тыш бокын, служитö исходнöй пунктöн мирöвöй реакциялы паныд народнöй фронт дорысь ёнджыка паськыд вынъяс концентрируйтöмлöн, сетö толчек став мирын да ставсьыс медводз Англиями антифашистской движение выль кыптöмлы, öддзöдö массаясын капитализм штурмуйтöм идеялысь кисьмöм.

Но позьö-ö вöлі, ёртъяс, орöдны мирöвöй реакциялысь Испанской республикалы паныд заговорсö? Тöдöмысь сійö вöлі позяна. Сійö вöлі эськö позяна, международнöй пролетариат кö эськö испанской народлöн национально-революционнöй война самöй заводитчöмсянь öтувтіс ассьыс вынъяссö, II интернационаллöн руководство кö эськö примитіс Коммунистической Интернационаллысь предложение капитал, фашизм наступайтöмлы да империалистической войнаяслы паныд тышкасьöм вылö действиеяслысь единство лöсьöдöм йылысь.

Действиеяс единство йылысь ассьыс предложениесö Коммунистической Интернационаллöн Исполнительнöй Комитет кольöм вит воон сетліс дас пöв. Мый вочавидзлісны миянлы Социалистической Интернационаллöн реакционнöй лидеръяс? Найö вочавидзлісны, мый действиеяслöн международнöй единство вылö колö торъя странаясын единöй фронт водзвыв осуществитöм. Коминтернлöн секцияяс шыöдчылісны торъя социал-демократической партияяс дінö, сійö партияясса лидеръяс вочавидзлісны, мый первой колö шедöдны соглашение международнöй масштабын. Астурийской бойяс разгарын II Интернационалса лидеръяс циничнöя тшöктісны Коминтернлы виччысьны некымын тöлысь, кор чукöртчас налöн Исполком. Исполком чукöртчыліс, сылöн унджык секцияыс гöлöсуйтіс действиеяслöн международнöй единство вöсна, но действиеяс единстволы паныд вöліны английской лейбористъяс. И унджыкыс подчиняйтчис Ситринъяс да Моррисонъяс вöлялы, подчиняйтчис найö мышку сайын сулалысь английской реакционнöй буржуазия вöлялы.

А, сэк костті, ассьыс вынъяссö öтувтöмöн, международнöй пролетариат вермис шедöдны республиканской Испаниялысь границаяс восьтöм, не лэдзны сійöс блокируйтöм, отсавны шедöдны победа испанской народлы, буретш сійöн вештыны Австрия оккупируйтöм, Чехо-Словакия торйöдлöм, орöдны мюнхенской заговорлысь самöй позянлунсö. Сійö вермис шедöдны Абиссинияын итальянской фашизмлысь поражение, принудитны буржуазнöй правительствоясöс нуöдны делö вылын Нацияяс лигаöн декларируйтöм санкцияяс. Сійö вермис кыпöдны мирöвöй общественнöй мнение Япониялы паныд, вермис орöдны Японияöс сырьёöн, вооружениеöн снабжайтöм, пыртны японской военщинаöс тупикö. Но тайöс эз кöсйыны II Интернационалысь капитулянтъяс, öд найö ёнджыка полöны народнöй фронт победаысь фашизм победа дорысь.

Позьö-ö нöшта мешайтны мöд империалистической война водзö паськöдöмлы да вöчны фашизмлы поражение? Позьö, кöть сійö öні сьöкыдджык воддза дорысь.

Мый колö öні сы могысь, медым вöчны поражение фашистской агрессоръяслы?

Öти кö, колö решительнöй тыш капитулянтъяслы паныд, найöс тырвыйö эрдöдöмöдз, найöс изолируйтöмöдз да разгромитöмöдз. Капитулянтъяс не сöмын буржуазиякöд соглашательяс, сійö буржуазиялöн ёнджыка реакционнöй юкöнкöд соглашательяс, фашизмкöд соглашательяс. Капитулянтъяс—сійö рабочöй движениеын фашистской агентура, коді выступайтö массаясöс ылöдлöм могысь „пацифизм“ маска улын. Социал-демократиялöн реакционнöй лидеръяс вайöдісны 1933 воын Германияса народнöй массаясöс фашистской диктатура чер улö, массаясöс сійöн ылöдлöмöн, мый найö спасайтöны найöс гражданской войнаысь. Öнія капитулянтъяс отсалöны буржуазиялы кыскыны народъясöс империалистической войнаясö, эскöдöмöн, мый найö спасайтöны мир делö, спасайтöны народъясöс войнаясысь. Найö дасьтöны войнаяссö сійö жö приёмъяс отсöгöн, кодъясö кутчысьлісны найö, фашистской диктатура лöсьöдöм дасьтöмöн. „Мир“ сохранитöм ради найö чуксалöны народъясöс фашистской агрессоръяс водзын бöрыньтчöмö. Отто Бауэр моз, найö сдайтöны фашизмлы öти позиция бöрся мöдöс, сы дырйи грöзитöмöн, мый найö „босьтчасны оружиеö сэки, кор на вылö уськöдчасны“. А пока найö сетöны германской фашизмлы Австрия, Судетской область, Чехо-Словакия, лэдзöны сылы укрепитчыны Придунайской бассейнын да Балканъяс вылын, сетöны интервентъяслы растерзайтöм вылö Испания, сдайтöны фашистской агрессоръяслы став подходнöй туйяс мукöд народъяс вылö уськöдчöм могысь.

Найö зільöны деморализуйтны народнöй массаясöс подлöй предательской лозунгöн „Бурджык рабство война дорысь“. Но народъяс тöдöны, мый рабъясöс империалистической хищникъяс пöртöны пушечнöй яйö асланыс грабительской войнаяс вылö; рабъяс оз мездыссьыны войнаясысь, найö участвуйтöны наын асланыс поработительясла дорын, участвуйтöны кыдзи мукöд народъяс независимостьлöн палачьяс.

Англо-французской капитулянтъяс мечтайтöны сы йылысь, медым бергöдны германской фашизм Асыв вылö. Тайö господа кыв вылын тайö сідз жö шусьö мир сохранитöмöн. Но ми тöдам, мый германской фашизм оз радейт мунны позьтöм туйяс венны позьтöм падмöгъясöн, сійö бурджыкöн лыддьö мунны сэтчö, кыті кокньыдджык пройдитны, кöні капитулируйтöны фашизм водзын.

Нейтральнöй странаясса, кыдзи, например, Скандинавияса, капитулянтъяс чукöртчöны коллявны война „нейтральность“ бестаын, асланыс буржуазиялы кыдзи 1914—18 воясын военнöй поставкаяс вылын нажöвитчыны отсалöмöн. Но öні мöд кадыс. Öні фашистской агрессоръяс оз кольны спокойын ни öти соседней государствоöс, кытчöдз оз кыскыны сійöс асланыс военнöй авантюраяс орбитаö, кытчöдз оз перекроитны сылысь границаяссö „арийской раса“ интересъясын.

Капитулянтъяс повзьöдлöны массаясöс сийöн, мый народнöй фронт провоцируйтö фашистъясöс уськöдчöм вылö. Но народнöй фронтсö образуйтöмыс лоö фашистской агрессоръяслы водзсасьöм. Оз водзсасьöм öзты аппетитъяс фашистъяслысь, а сылöн абутöмыс.

Капитулянтъяс шöпкöдöны массаяслы: „Видзöдлöй Испанияын гырысь жертваяс вылö, абу-ö бурджык сетчыны тыштöг, кыдзи Чехо-Словакия“. Но народъяс кö мунісны эськö тайö убийственнöй чукöстчöм сертиыс, фашизм вöлі эськö öні кöзяинöн Европаын. Испания кö эськö муніс Чехо-Словакия туй кузя, талун мукöд народъяс, и ставсьыс медводз французской народ, вöліны эськö фашистской агрессиялöн объектöн.

Мöд кö, сы могысь, медым вöчны поражение фашистской агрессоръяслы, колöны действиеяс, кодъясöс подкрепитöма материальнöй вынлöн аргументъясöн, государствояслöн действиеяс, кодъяслы паныд збыль вылö веськöдöма фашистской агрессиясö (Франция, Англия, США). Мирöвöй реакция сознательнöя лöсьöдö германской фашизм могущество йылысь легенда, медым слабмöдны народнöй массаяслысь вöля водзсасьöмö. Ыджыд серьёзнöй война вылö фашистской Германия абу дась: сылöн абу тырмымöн сырьё, продовольствие, сылöн финансöвöй положениеыс критической, сылöн берöгъясыс уязвимöйöсь морской блокада вылö, сійö армияын оз тырмы командной состав, сылöн тылыс—öпаснöй тыл фашизмлы. Материальнöй вынъяслöн преимуществоясыс тöдöмысь сідз шусяна демократической государствоясла дорын. Тайö государствоясылöн населениеыс куим пöв унджык агрессоръяслöн блок дорысь, лэдзöны сталь 1,5—2 пöв унджык, выработайтöны кык пöв унджык электроэнергия, лэдзöны даснёль пöв унджык автомобиль, шедöдöны ветымын вит пöв унджык кизер ломтас, öкмыс пöв унджык текстильнöй сырьё, нёль пöв унджык продовольтвие; найö вермасны тырвыйö ветттыны ассьыныс сырьевöй потребностьяссö, сэк кор агрессоръяслöн блок имеитö весиг мирнöй кадын дефицит 50—55 прöчент размерын; налöн наличнöй зарни запасъясыс нелямын öкмыс пöв ветыртöны фашистской государствояслысь зарни резервъяссö. Налöн производственнöй позянлунъяс самолётостроениеын, армия моторизируйтöмын, сійö военно-технической оснащенностьын ылö ветыртöны фашистской блоклысь медся смел арталöмъяссö; Францияса, Англияса да США-са морской флот кык пöв вынаджык Германия, Италия да Япония флот дорысь.

Сідз шусяна демократической государствояслöн фашистской агрессоръяслы отпорлöн чорыд политика, кодöс комбинируйтöма экономической давлениеöн, вöлі эськö тырмымöн действеннöй средствоöн, медым заставитны бöрыньтчыны фашистской государствоясöс. Сэтшöм политикаыс вöлі эськö збыльысь мирöн олан политикаöн. Сійöс вöлі эськö поддержитöма став народъясöн. Сійö эськö вылысь бергöдіс Францияла, Англияла да США-ла дорö посни государствоясöс, кодъясöс öні мюнхенской курсöн вайöдöма шöйöвошöм состояниеö. Тайö вöлі эськö народъяслысь демократической завоеванниеяс ёнмöдан политика, кодöс поддержитіс эськö международнöй рабочöй класс.

Но сы могысь, медым шедöдны сідз шусяна демократической государствояс политикаын татшöм поворотсö, колö рабочöй классöн буржуазнöй правительствояс вылö сідз жö материальнöй давлениелысь вынъяс действиеö вайöдöм. Öружие, кодöн располагайтö рабочöй класс,—сійö стачкаяс, массöвöй демонстрацияяс, сійö народнöй движение грабительской войнаяслы паныд. Тайö öружиесö применяйтöм сетас сымын гырысьджык результатъяс, кымын öдйöджык рабочöй класс лöсьöдас действиеяслысь международнöй единство. Грабительской войнаяскöд тышкасьöм вылö колöны став странаясса пролетарийяслöн öтувъя действиеяс.

III. Капиталистической странаясын коммунистической движение.

А) КОМПАРТИЯЯС ТАКТИКАЛÖН ÖТКЫМЫН ВОПРОСЪЯС.

Вуджа аслам докладлöн коймöд юкöнö, кодöс сиöма международнöй коммунистической движение состояниелы. Первой некымын замечание компартияяс тактикалöн öткымын вопросъяс йылысь.

Мöд империалистической войналöн обстановкаыс абу сійö, мый вöлі 1914—18 воясся первой империалистической война кадö. Öні, 1914—18 воясысь торъялöмöн,—мир поткöдöма кык противоположнöй система вылö: капитализмлöн мир да социализмлöн мир. Öні существуйтöны не сöмын империалистической государствояс, но и империалистической государствояс, кодъяс лöсьöдісны ас орданыс фашистской режим, зільöны сійöс кöвъявны оружие вынöн мукöд народъяслы, выступайтöны грабительской войнаяс панысьясöн.

„Мöд империалистической войналöн торъялана чертаыс состоитö öні кежлö сыын, мый сійöс нуöдöны да паськöдöны агрессивнöй державаяс, сэк кор мукöд державаяс, „демократической“ державаяс, кодъяслы паныд собственнö и веськöдöма войнасö, вöчöны вид, мый войнаыс налы оз касайтчы, мыськöны кияссö, петитчöны бöрö, ошкöны ассьыныс миролюбие, видöны фашистской агрессоръясöс да... сдайтöны вочасöн ассьыныс позицияяссö агрессоръяслы, сы дырйи эскöдöмöн, мый найö лöсьöдчöны отпор кежлö“ (ВКП(б) история. Краткöй курс, стр. 318—319).

Фашистской государствояс заводитісны юклыны Европа, насилие отсöгöн „самоопределяйтöны“ посни нацияясöс, сувтöдöны вопрос колонияяс выльысь юклöм йылысь.

Тайö выль обстановкаас коммунистъяслы лоö определитны ассьыныс позиция öнія войнаяс отношениеын, фашистской государствояслöн колониальнöй претензияяс отношениеын да фашистской демагогъясöн „национальнöй самоопределение“ лозунг эксплоатируйтны зільöмъяс дінö.

„ВКП(б) историялöн краткöй курс“, марксизм-ленинизм учениекöд сöгласиеын, юкö войнаяс справедливöйяс да несправедливöйяс вылö.

„а) **война справедливöй**, незахватнической, освободительнöй, коді кутö цельöн либö народöс ортсыса уськöдчöмысь да сійöс порабощайтны зільöмъясысь дорйöм, либö народöс капитализм рабствоысь мездöм, либö, медбöрын, колонияясöс да зависимöй странаясöс империалистъяс гнётысь мездöм, да

(Водзö видзöд 3 листбокысь)

МАНУИЛЬСКИЙ ЁРТ ДОКЛАДЛӦН ПРОДОЛЖЕНИЕ

б) война несправедливӧй, захватническӧй, кодi кутӧ цельӧн чужӧй странаяс, чужӧй народъяс босьтӧм да порабощайтӧм". (ВКП(б) история. Краткӧй курс, стр. 161).

Тайӧ индӧдыс—**рабочӧй классылысь да уджалысь йӧзлысь быд конкретнӧй война дiнӧ отношение кузя позицияяс определитiгӧн** коммунистъяслы туй индалан нить. Тайӧ лоӧ, мый уджалысь йӧз кутасны поддерживайтны справедливӧй война быд народлысь сiйӧ национальнӧй независимость вӧсна империалистическӧй хищникъяслысь паныд. Найӧ кутасны поддерживайтны война, кодi отсалӧ мировӧй реакциясӧ регыдджык поразитӧмлы, сылӧн ударнӧй кулак—Германия, Япония да Италия поражениелы. Найӧ кутасны поддерживайтны война, кодi ӧддзӧдӧ мировӧй пролетариатлысь победа, кодлӧн интересъясыс тырвыйӧ да дзоньнас совпадайтӧны победившӧй социализм страна интересъяскӧд, став уджалысь йӧз отечестволӧн интересъяскӧд.

Коммунистъяс лыддьӧны асланыс медводдза обязанностьӧн мобилизуйтны став странаясса уджалысь йӧзӧс народлы отсӧг сетӧм вылӧ, кодi нуӧдӧ справедливӧй война, медым отсавны став средствоясӧн сiйӧ народ победалы.

„ВКП(б) история краткӧй курслӧн" справедливӧй да несправедливӧй войнаяс йылысь индӧд лэдзӧ коммунистъяслы наметитны четкӧй **ленинско-сталинскӧй линия колониальнӧй народъяс вылын господство вӧсна империалистическӧй хищникъяс пӧвсын паськалысь тыш отношениеын.**

Коммунистъяс нуӧдӧны медся последовательнӧй тыш империалистъяслӧн колониальнӧй народъясӧс **быдсяма** нартитӧмлы да порабощайтӧмлы паныд. Абу налӧн делӧ дорйыны существуйтысь колониальнӧй империяяс. Медся нин найӧ миритчытӧма враждебнӧйӧсь фашистскӧй государствояслӧн колониальнӧй претензияяс дiнӧ, кодъяс вайӧны колониальнӧй народъяслы нӧшта омӧльджык рабство. Коммунистъяс поддерживайтӧны колонияясын движение империалистическӧй гнетлы паныд тышкасян общенациональнӧй фронт лӧсьӧдӧм вӧсна да воӧдчӧны метрополияса рабочӧй класслӧн колонияса угнетеннӧй народъяскӧд действиеяслысь единство лӧсьӧдӧмӧ. Найӧ требуйтӧны сiдз шусяна буржуазно-демократическӧй государствоясса империалистическӧй правительствояслысь пыр жӧ радикальнӧя бурмӧдны колонияясса уджалысь йӧз массаяслысь материальнӧй положение, колонияяслы паськыд демократическӧй правояс да свободаяс сетӧм.

Сiйӧ жӧ кадын коммунистъяс разоблачайтӧны война ӧзтысь фашистъяслысь циничнӧй пӧръясьӧмсӧ, кодъяс зiльӧны колониальнӧй массаяслысь недовольствосӧ используйтны асланыс грабительскӧй цельясын. Колониальнӧй народъяслысь самоопределение вылӧ дзик торйӧдчӧмӧдз право дорйӧмӧн, коммунистъяс, Ленин—Сталин велӧдӧмкӧд лӧсялӧмын, торйӧдчӧм вылӧ правосӧ асьсӧ олӧмӧ пӧртӧм подчиняйтӧны асланыс колониальнӧй народъяслӧн освободительнӧй тыш кореннӧй интересъяслы, фашизмӧс, уджалысь йӧзлысь тайӧ медлёк врагсӧ грӧмитан интересъясын, да международнӧй рабочӧй класслӧн сiйӧ эксплоататоръяс вылын победа интересъяслы.

„ВКП(б) история краткӧй курслӧн" индӧдыс лэдзӧ коммунистъяслы сiдз жӧ босьтны **„национальнӧй самоопределение" лозунгӧн фашистъясӧн спекулируйтан отношениеын правильнӧй позиция.**

Война ӧзтысь фашистъяс, ассьыныс собственнӧй народъяссӧ пӧдтӧмӧн, да чужӧй народъясӧс порабощайтӧмӧн, зiльӧны вӧчны демократическӧй „национальнӧй самоопределение" лозунгысь контрреволюционнӧй орудие ассьыныс агрессивнӧй планъяс олӧмӧ пӧртӧм вылӧ. Национальнӧй самоопределение сторонникъяс маскаын лицемернӧя выступайтӧмӧн, найӧ зiльӧны разложитны уна национальнӧй капиталистическӧй государствоясӧс, кодъяс куйлӧны фашистскӧй экспансия туй_вылын, пӧртны посни странаясӧс плацдармӧ мукӧд государствояс вылӧ наступайтӧм могысь.

Капиталистическӧй странаясын национальнӧй нартитӧмлӧн став формаяслы паныд последовательнӧя тышкасьӧмӧн, угнетеннӧй нацияяслысь самоопределение вылӧ дзик торйӧдчӧмӧдз правосӧ дорйӧмӧн, СССР-са народъяс сталинскӧй содружестволӧн великӧй опыт подув вылын взаимоотношениеяс лӧсьӧдӧм вӧсна тыш вылӧ угнетеннӧй нацияясӧс чуксалӧмӧн, коммунистъяс ӧнiя конкретнӧй историческӧй обстановкаын сосредоточивайтӧны билысь основнӧй направлениесӧ „нацияяслӧн самоопределение" фашистскӧй подлоглы, кыдзи угнетённӧй нацияясӧс медся циничнӧя пӧръявлӧмлы да народъяслӧн свободалы да независимостьлы паныд, медся омӧль злодеяниелы паныд. Коммунистъяс выдвигайтӧны первой план вылӧ тыш народъяс самоопределение вылӧ право олӧмӧ пӧртӧм вӧсна, кодъясӧс (народъяссӧ) поработитӧма фашистскӧй государствоясӧн. Найӧ требуйтӧны свободнӧй самоопределение Австриялысь, кодӧс мырдӧн босьтӧма плебисцит водзвылын фашистскӧй Германияӧн, сыӧн Чехо-Словакиялысь торйӧдӧм Судетскӧй областьлысь, свободнӧй самоопределение Кореялысь, Формозалысь, Абиссиниялысь, Испания да Китай империалистическӧй захватчикъясысь весалӧм.

Б) КОМПАРТИЯЯСЛӦН СОСТОЯНИЕ.

XVII-ӧд партийнӧй съезд кежлӧ капиталистическӧй странаясын Коммунистическӧй Интернационал арталiс 860.000 коммунистӧс. Талун сiйӧ арталӧ 1.200.000 морт. Комсомолецъяслӧн да КИМ бердӧ примыкайтысь том революционеръяслӧн лыдыс быдмис 110.000-сянь 746.000 мортӧдз. Дзоньнас—тайӧ пӧшти **2 миллион морт** лыда армия.

Но тайӧ лыдпасъясыс оз сетны компартияяслӧн збыль организационнӧй состояниелысь картина. Эм уна дас сюрс коммунист, кодъяс самоотверженнӧя уджалӧны подпольеын, абу шымыртӧма некутшӧм статистическӧй учетӧн. Китайса коммунистъяс, кодъяс эновтiсны 1935 воын сӧветскӧй район Цзянси, мунiсны Краснӧй армиякӧд тшӧтш 12 сюрс километр, туй вылас массаяс пӧвсын ыджыд политическӧй удж нуӧдӧмӧн. Наӧн лӧсьӧдӧм ячейкаяс олӧны, действуйтӧны, тышкасьӧны, кӧть и некӧн абу регистрируйтӧмаӧсь.

Миян статистикаӧ оз пырны уна дас сюрс коммунистъяс, кодъяс томитчӧны тюрьмаясын да концентрационнӧй лагеръясын. Коммунистическӧй Интернационаллысь став секцияяссӧ кытшалӧма рабочӧй активӧн, кодъяс нуӧдӧны удж партия директиваяс серти, кодлӧн (активлӧн) лыдыс некымын пӧв вевтыртӧ партияса шленъяслысь лыдсӧ.

Тайӧ активсьыс кындзи компартиялӧн эм ёнджыка паськыд периферия рабочӧйяслӧн, кодъяс преданӧсь компартиялы, веритӧны сылы да поддерживайтӧны сiйӧс. Бельгийскӧй компартия абу ыджыд, сiйӧ арталӧ ставсӧ 7 сюрс шлен, но бӧръя муниципальнӧй бӧрйысьӧмъяс вылын сiйӧ чукӧртiс 160 сюрс голӧс; голландскӧй компартия арталӧ 10 сюрс шлен, но сы вӧсна голӧсуйтiсны 137 сюрс морт. Бӧрйысьӧмъяслысь итогъяс да компартия влияниелысь мукӧд показательяс анализируйтӧмӧн, позьӧ вӧчны вывод, мый быд коммунист ас бӧрсяыс нуӧдӧ, этша вылӧ, 15 сянь 20-ӧдз рабочӧйясӧс да уджалысь йӧзӧс.

Содiс коммунистъяслӧн влияниеыс профсоюзнӧй движениеын; уна странаясын коммунистъяс асланыс самоотверженнӧй уджӧн завоюйтiсны доверие профсоюзъясса шленскӧй массалысь, кодi выдвинитiс найӧс профсоюзнӧй движениеын руководящӧй постъяс вылӧ.

Но компартияяс кольӧм вит воын развивайтчисны разнӧй странаясын эз ӧткодя. Быдмисны да ёнмисны на пӧвсысь найӧ, кодъяс нуӧдiсны да нуӧдӧны вооруженнӧй тыш найӧ страна вылӧ злӧдейскӧй уськӧдчӧмлы паныд, кыдзи испанскӧй да китайскӧй компартияяс. Быдмисны компартияяс странаясын, кӧнi пролетариат кужис сохранитны реакциякӧд тышын крепыд позицияяс, кӧнi сылысь тышсӧ вӧлi поддержитӧма крестьянаӧн да мелкӧй городскӧй йӧзӧн, кыдзи, например, Францияын; быдмисны компартияяс, кодъяс действуйтӧны мыйкӧмында легальнӧя существуйтан условиеясын, кӧнi социал-демократия слаб, кыдзи, например, США-ын да Латинскӧй Америкаса уна странаясын. Тӧдчымӧн ньӧжйӧнджык быдмисны компартияяс сэнi, кӧнi социал-демократия ён да кӧнi сылӧн реакционнӧй лидеръяс орӧдлiсны рабочӧй класслӧн да уджалысь йӧзлӧн действиеяслысь единство; ми кутам тӧдвылын Англияӧс да скандинавскӧй странаясӧс. Тӧдчымӧн бӧрӧ колины компартияяс странаясын, кӧнi рабочӧй движение пӧдтӧма, торйӧн нин тоталитарнӧй фашистскӧй диктатура странаясын.

Коммунистическӧй партияяс пӧвсын, кодъяс быдмисны отчетнӧй кадколаст чӧжӧн, первой местаясысь ӧтiӧс босьтӧ **Испанияса** героическӧй **компартия,** партия, кодi крепыда усвоитiс Сталин ёртлысь мудрӧй индӧдсӧ сы йылысь, мый подлиннӧй большевикъяс должеӧсь лоны „свободнӧйӧсь быд пӧлӧс паникаысь, быд пӧлӧс паника кодысь, кор делӧыс заводитӧ осложняйтчыны да горизонт вылын петкӧдчӧ кутшӧм кӧ опасность". Испанскӧй компартия быдмис 1931 восянь 1939 воӧдз 800 мортсянь 300.000 морта могучӧй партияӧ, кодi пройдитiс подпольелысь, революциялысь, гражданскӧй войналысь, чужеземнӧй контрреволюционнӧй интервенциялы паныд войналысь школа. Сiйӧ эм пример збыль народнӧй партиялӧн, кодлысь пыдi вужъяссӧ рабочӧй да крестьянскӧй массаясын не нетшыштны некутшӧм фашистскӧй террорӧн.

Испанияса компартия завоюйтiс аслыс зэв ыджыд авторитет народлӧн став слӧйясын аслас правильнӧй политикаӧн, кодӧн сувтӧдӧ аслас став тӧждлунъяс да кӧсйӧмъяс центрын **испанскӧй народ** сiйӧ врагъяс вылын **победалысь интересъяс**. Сiйӧ завоюйтiс народлысь доверие аслас беззаветнӧй героизмӧн. Народ аддзылiс, кыдзи сiйӧ уськӧдчывлiс медся сьӧкыд минутъясын медся опаснӧй местаясӧ. Сiйӧ первойӧн заводитлiс бой да медбӧръяӧн помавлiс сiйӧс. Народ радейтны кутiс сiйӧс сы вӧсна, мый прӧверитiс сiйӧс сылӧн большевистскӧй делӧяс серти. Сiйӧ быдтiс сэтшӧм замечательнӧй йӧзӧс, сэтшӧм крепыд сталинецъясӧс, кыдзи Хозе Диас да Долорес Ибаррури (**аплодисментъяс**), кодъясӧн гордитчӧ став международнӧй коммунистическӧй движение.

Коминтернса мӧд секцияӧн, кодi ворсӧ ыджыд роль аслас страна да аслас народ олӧмын, эм **китайскӧй компартия**. Сiйӧ арталӧ ӧнi 148 сюрс шлен, йитчӧма не сӧмын рабочӧйяскӧд, но и паськыд крестьянскӧй массаяскӧд да имеитӧ сiдз жӧ тӧдчымӧн влияние интеллигенция пӧвсын, торйӧн нин студенчество пӧвсын.

Китайса компартия—сiйӧ китайскӧй народлӧн вооруженнӧй юкӧн. Тайӧ партия—калитчӧма унавося гражданскӧй да национально-освободительнӧй война биын; сiйӧ войдӧр чукӧртiс сӧветскӧй движениелысь да сӧветскӧй власть стрӧитӧмлысь опыт, имеитӧ паськыд партизанскӧй движение котыртӧмлысь озыр опыт, кодi ёна ценнӧй Китайын ӧнiя национальнӧй войналы.

Сiйӧ обладайтӧ враглысь вынъяссӧ разлагайтан делӧын вылын мастерствоӧн, сылӧн пыдi тылӧ пырны да прӧтивник армияын паськыд политическӧй удж нуӧдны кужанлунӧн. Медся ӧдйӧ китайскӧй компартия быдмӧ ӧнi районъясын, кодъясӧс шымыртӧма партизанскӧй движениеӧн, японецъяс тылын.

Сiйӧ сетӧ упорстволысь да гибкостьлысь пример национальнӧй фронт ёнмӧдан да паськӧдан делӧын, японскӧй империалистическӧй захватчикъяс вылын победалӧн тайӧ основнӧй условиелысь. Китайскӧй компартиялӧн ён сторонаӧн эм выль кадръяс подготовитӧм да выдвигайтӧм кузя сылӧн удж. Китайскӧй компартиялӧн медбур йӧз Мао Цзе-дун да Чжу-дэ успешнӧя йитӧны асаныс политическӧй руководительяслысь да талантливӧй полководецъяслысь качествояс. **(Аплодисментъяс).**

Франциялӧн компартия вӧлi антифашистскӧй народнӧй фронт вӧсна тышын застрельщицаӧн. Сiйӧ вит во чӧжӧн быдмис 40 сюрс шленсянь 270 сюрсӧдз талунъя лун кежлӧ. Центральнӧй орган „Юманите"-лӧн тираж тайӧ жӧ каднас содiс 120.000-сянь 350.000 экземплярӧдз; „Юманите" тираж ыджда сертиыс Францияса став газетъяс пӧвсын босьтӧ коймӧд места, уна дас буржуазнӧй газетъяс, кыдзи „Тан", „Матэн" да мукӧдъясӧс панйӧмӧн. Компартияса провинциальнӧй прессалӧн тираж воӧ 470 сюрс экземплярӧдз.

Голӧсъяслӧн лыд, кодъясӧс получитiс партия медбӧръя парламентскӧй бӧрйысьӧмъясын 1936 воын, содiс 1.500.000-ӧдз либӧ 90 прӧчент вылӧ унджык воддза бӧрйысьӧмъяс серти. Парижын да сылӧн пригородъясын 60 депутатскӧй мандатысь компартия завоюйтiс 33 мандат—абсолютнӧй унджыксӧ. Сiйӧ—медся ён партия Парижскӧй областын, торйӧн нин металообрабатывающӧй промышленностьлӧн зэв гырысь заводъяс вылын.

(Помсӧ видзӧд локтан №-ысь).

СССР-са НАРОДНӦЙ ОВМӦС РАЗВИВАЙТАН КОЙМӦД ПЯТИЛЕТНЕЙ ПЛАН ЙЫЛЫСЬ МОЛОТОВ ЁРТ ДОКЛАД КУЗЯ

ВКП(б) XVIII-ӧд съездлӧн шуӧм

(ПРИМИТӦМА ӦТСӦГЛАСӦН)

1. СССР-са народнӧй овмӧс развивайтан коймӧд пятилетней план йылысь доклад кузя Молотов ёртлысь тезисъяссӧ примитны подув пыдди.

2. Тезисъяс дiнӧ поправкаяс да содтӧдъяс видлалӧм могысь бӧрйыны съездлысь комиссия татшӧм ёртъяс составын: В. М. Молотов (председатель), А. М. Алемасов, А. А. Андреев, Г. А. Арутинов, М. Д. Багиров, И. А. Бенедиктов, Л. П. Берия, В. Д. Богданов, Г. А. Борков, С. М. Буденный, Н. А. Булганин, А. В. Вагов, Н. А. Вознесенский, К. Е. Ворошилов, М. Ф. Денисов, В. А. Донской, П. И. Доронин, А. А. Жданов, П. С. Жемчужина, А. Г. Зверев, В. П. Зотов, Н. Г. Игнатов, Н. А. Изотов, Л. М. Каганович, М. М. Каганович, М. И. Калинин, К. И. Качалин, Д. С. Коротченко, А. Н. Косыгин, Н. Г. Кузнецов, А. В. Любимов, В. А. Малышев, Ф. А. Меркулов, А. И. Микоян, К. И. Николаева, И. Д. Папанин, Н. М. Пегов, М. Г. Первухин, П. К. Пономаренко, П. С. Попков, Г. М. Попов, Д. З. Протопопов, Г. С. Растегин, А. И. Самохвалов, И. К. Седин, П. И. Селезнев, Н. А. Скворцов, Л. А. Соснин, И. В. Сталин, М. И. Старостин, И. Т. Тевосян, А. А. Фролков, Н. С. Хрущев, К. Н. Чарквиани, Я. А. Чубин, Ф. В. Шагимарданов, Б. М. Шапошников, А. И. Шахурин, Н. М. Шверник, А. С. Щербаков, П. И. Шпилевой, У. Юсупов.

ВКП(б) УСТАВЫН ВЕЖСЬӦМЪЯС ЙЫЛЫСЬ ЖДАНОВ ЁРТ ДОКЛАД КУЗЯ

ВКП(б) XVIII-ӧд съездлӧн шуӧм

(ПРИМИТӦМА ӦТСӦГЛАСӦН)

1. ВКП(б) уставын вежсьӧмъяс йылысь Жданов ёрт доклад кузя тезисъяс примитны основа пыдди.

2. Тезисъяс дiнӧ поправкаяс да дополнениеяс видлалӧм вылӧ да ВКП(б) устав текстӧ вежсьӧмъяс пыртӧм вылӧ бӧрйыны съездлысь комиссия татшӧм ёртъяс составын: А. А. Жданов (председатель), А. А. Андреев, В. М. Андрианов, М. А. Багиров, Н. А. Бирюков, В. И. Бойцов (Орел), И. П. Бойцов, В. С. Булатов (Крым), М. А. Бурмистенко, А. Г. Вишниченко, К. Е. Ворошилов, Б. А. Двинский, М. И. Джаши, В. А. Донской, А. А. Дубровский, Р. С. Землячка, С. Д. Игнатьев, Л. М. Каганович, М. И. Калинин, А. А. Кузнецов, (Ленинград), И. А. Кузнецов, П. М. Любавин, Г. М. Маленков, А. П. Матвеев, (Белоруссия), Л. З. Мехлис, А. И. Микоян, М. Б. Митин, Н. А. Михайлов, О. П. Мишакова, В. М. Молотов, И. В. Муругов, И. П. Надежин, В. Д. Никитин, А. Л. Орлов, Н. С. Патоличев, А. Г. Подушко, П. Н. Поспелов, М. И. Родионов, И. К. Седин, П. И. Селезнев, З. Т. Сердюк, Н. А. Скворцов, М. С. Спивак, И. В. Сталин, Я. А. Хоменко, Н. С. Хрущев, П. Ф. Чеплаков, Б. Н. Черноусов, А. С. Чуянов, М. А. Шамберг, А. И. Шахурин, Н. М. Шверник, М. Ф. Шкирятов, Т. Ф. Штыков. А. С. Щербаков, И. Юлдашев, Ем. Ярославский.

Удора районса стахановецъяслӧн пӧдаркияс

Удора районувса стахановецъяс гырысь производственнӧй пӧдаркиясӧн воисны ВКП(б) XVIII-ӧд съезд воссиг кежлӧ. Ичӧт Лопи вӧручасткса (Глотово вӧрпункт) вӧрлэдзысь-стахановец комсомолец А. Александров ёрт бригадалысь уджсӧ котыртiс Гузиенко метод серти. Бригада лунъя нормаяссӧ тыртӧ 150 прӧцент вылӧ.

Тайӧ бригадаас уджалӧ вит морт. А. Александров ёрт аслас подсобниккӧд В. Коноваловӧн ёрткӧд пӧрӧдчӧны. Попов ёрт кык нывбабакӧд чинталӧны, да увйӧны керъяс да сотӧны лыс.

Удж производительность ёна кыптiс и мукӧд вӧручастокъясын. Кӧчкерка участокса (Кослан вӧрпункт) нывбабаяс Аграфена Митина, Елена Митина да мукӧдъяс кыскасьӧмын тыртӧны 80 нормаӧдз.

Р. Митин.

Босьтiсны ыджыд доход

Чухлом сиктса (Сыктыв район) колхозъяс тано босьтiсны озыр урожай. „Роз" колхозса колхозник Сельков Василий Парфенович аслас гӧтырыскӧд 1938 воын босьтiс 530 трудодень, мый вылӧ сылы воис 80 пуд нянь да уна мукӧд продуктаяс.

СЪЕЗДЛӦН ДНЕВНИК

Март 15-ӧд лун. Асъя Заседание

Март 15-ӧд лунӧ асъя заседание вылын заводитчисны прениеяс СССР-са народнӧй овмӧс развитиелӧн коймӧд пятилетней план йылысь **Молотов** ёрт доклад кузя.

Заседаниесӧ восьтӧмӧн, председательствуйтысь **Щербаков** ёрт медводдза кыв сетiс **Пальцев** ёртлы (Московскӧй область). Сэсся выступитiсны **Бойцов** (Калининскӧй область), **Корниец** (Украинскӧй ССР), **Папанин**, **Вознесенский**, **Шагимарданов** (Башкирскӧй АССР), **Первухин** (СССР-са электропромышленность да электростанцияяс кузя Народнӧй Комиссар), **К. Николаева** (ВЦСПС) ёртъяс.

Съезд вывса делегатъяс ыджыд удовлетворениеӧн пасйӧны мӧд пятилеткалысь величественнӧй итогъяссӧ да коймӧд пятилетней планлысь перспективаяссӧ. Став сӧветскӧй народлысь мӧвпъяссӧ да чувствояссӧ выражайтӧмӧн, делегатъяс ошкӧны великӧй уджъяслысь выль план, кодӧс исчерпывайтана джуджта-лунӧн да ясностьӧн висьталӧма сӧветскӧй правительствоса глава Молотов ёрт докладын.

Съезд пӧся встречайтӧ **Папанин** ёртлысь выступление.

— Сӧветскӧй Союз,— шуӧ сiйӧ—кыдзи вынйӧра ледокол, мунӧ историялӧн став штормъяс да бушковъяс пыр. Сiйӧ мунӧ водзӧ, некытчӧ кежлытӧг, веськыд курсӧн человечествоса уна поколениелӧн заветнӧй цельӧ—коммунизмӧ. Папанин ёрт висьтавӧ Войвыв морскӧй туй лӧсьӧдӧм вӧсна, Арктика освоитӧм вӧсна сӧветскӧй йӧзлӧн тыш славнӧй страницаяс йылысь, Войвыв полюс смела завоюйтӧм йылысь.—Войвыв морскӧй туй освоитӧмӧн,—висьталӧ Папанин ёрт—рытыввывлӧн да асыввывлӧн костыс чинӧ кык пӧв. Сӧветскӧй йӧз путкылтiсны Арктика недоступность йылысь важ представлениеяс.

Сӧветскӧй Союзлӧн эм мирын медся выня ледокольнӧй флот. Стрӧитӧма сэтшӧм вына ледоколъяс, кыдзи „Иосиф Сталин", „Вячеслав Молотов", „Лазарь Каганович". Кор страна тшӧктас,—помалӧ асьыс речсӧ Папанин ёрт,—тайӧ ледоколъясыс нуӧдасны миян дальне-восточнӧй границаӧ дорӧ военнӧй корабльяс.

СССР Госпланса председатель **Вознесенский** ёрт сиӧ ассьыс речсӧ коймӧд пятилеткаса торъя экономическӧй проблемаяслы.

Пальцев, Бойцов, Корниец, Шагимардянов ёртъяс висьталӧны съездлы Московскӧй, Калининскӧй областьяслӧн, Украинскӧй ССР-лӧн да Башкирскӧй АССР-лӧн мӧд пятилеткаын гырысь достижениеяс йылысь. Коймӧд пятилеткалысь план ошкӧмӧн, найӧ сетӧны сэтчӧ уна содтӧдъяс, кодъяс инмӧны тайӧ республикаяслӧн да областьяслӧн водзӧ хозяйственнӧй кыптӧмлы, да тӧдчӧдӧны гырысь позянлунъяс местнӧй промышленность, а сiдз жӧ видзму овмӧс паськӧдӧмын.

Март 15-ӧд лун. Рытъя заседание

Март 15-ӧд лун съезд вылын ставнас вӧлi сиӧма СССР-са народнӧй овмӧс развитиелӧн коймӧд пятилетней план йылысь **Молотов** ёртлысь доклад обсуждайтӧмлы.

Тайӧ луннас съезд трибуна вылын вӧлiны медсясӧ промышленность да видзму овмӧс разнӧй отрасльясса руководительяс: наркомъяс, предприятиеясса директоръяс, хозяйственникъяс — социалистическӧй индустриялӧн комсостав, йӧз, кодъяслы ковмас нуӧдны зэв ыджыд удж коймӧд пятилеткалысь план олӧмӧ пӧртӧм вӧсна. Большевистскӧй страстностьӧн, делӧ тӧдӧмӧн, ыджыд опыт учитывайтӧмӧн обсуждайтсьӧны Молотов ёрт докладын положениеяс.

Председательствуйтысь **Андреев** ёрт сетӧ кыв СССР-са сьӧд металлургия кузя нарком **Меркулов** ёртлы.

— Мӧд пятилеткаын, висьталӧ Меркулов ёрт,—партия да рабочӧй класс Сталин ёртлӧн личӧдлытӧм внимание да непосредственнӧй веськӧдлӧм улын шедӧдiсны гырысь результатъяс. Наркомчерметса предприятиеясын чугун сывдӧм содiс 2,5 пӧв, сталь сывдӧм—3,2 пӧв. Валовӧй продукциялӧн стоимость вежсьывтӧм донъясын кумин пӧв вевтыртiс 1932 вося продукциялысь стоимостьсӧ.

Оратор ёсьтӧ съезд вывса делегатъяслысь вниманиесӧ сьӧд металлургияса заводъясын техника освоитан да удж производительность кыпӧдан вопросъяс вылӧ.

Трибуна вылын **Булганин** ёрт, кодӧс пӧся встречайтӧ съезд. Булганин ёрт ассьыс речьсӧ сиис мӧд пятилетка итогъяслы да коймӧд пятилетней план могъяслы. Сiйӧ висьталӧ социалистическӧй общество стрӧитан делӧын Государственнӧй банк роль йылысь.

Ыджыд речь висьталiс **Жемчужина** ёрт—СССР-са рыбнӧй промышленность кузя нарком.

Интереснӧйӧн вӧлi выступлениеыс **Игнатов** ёртлӧн (Куйбышевскӧй область). Сiйӧ вӧлi великӧй роч юлӧн судьбаясын, Волга юлӧн да сiйӧ бассейнлӧн судьбаясын зэв гырысь вежсьӧмъяс йылысь висьт. Оратор сёрнитiс Куйбышевскӧй гидроузел стрӧитӧм йылысь. Строительствоыс эм мировӧй тӧдчанлуна фактор. Волга вылын великӧй сооружениеяслӧн коланлуныс петӧ социалистическӧй овмӧслӧн пыр содысь потребностьясысь.

Кировскӧй кӧрттуйса начальник **Богданов** ёрт паськӧдiс миян рӧдина войвывлын социализм стрӧитӧмлысь яръюгыд да волнующӧй картина.

Сьӧкыд машиностроение кузя народнӧй комиссар **Малышев** ёрт содержательнӧй речын вӧлi тӧдчӧдӧма промышленностьлысь техническӧй реконструкция вопросъяс.

Прениеясын став выступайтысьяс выразитiсны ассьыныс джуджыд убеждение сыын, мый коймӧд пятилеткалӧн народно-хозяйственнӧй план лоӧ пӧртӧма олӧмӧ. Ёртъяс, планлысь установкаяссӧ ӧтсӧгласӧн ошкӧмӧн, сетӧны ассьыныс замечаниеяс, предложениеяс, содтӧдъяс.

Съездлӧн рытъя заседание март 15-ӧд лунӧ помасис Белорусскӧй республикаса да Горьковскӧй областьса уджалысь йӧз делегацияяс выступлениеясӧн. Белорусскӧй народ нимсянь съездӧс чолӧмалiс республикаса народнӧй артистка **Александровская** ёрт. Сылӧн яркӧй речыс, кодi уна пӧрйӧ орӧдсьылiс аплодисментъясӧн, висьталiс крупнӧй союзнӧй республикаяс пиысь ӧтилӧн народнӧй овмӧс да культура дзоридзалӧм йылысь, белорусскӧй народлӧн шуда олӧм йылысь. Кремлевскӧй дворец джуджыд сводъяс улын страстнӧя юргисны патриоткалӧн кывъясыс Белоруссия йылысь—миян рӧдинаса рытыввыв граница вылын боевӧй форпост йылысь.

Горький кар да Горьковскӧй областьса уджалысь йӧз нимсянь съезд дiнӧ чолӧмалӧмӧн шыӧдчӧ Молотов нима автозавода знатнӧй стахановец **Альшемский** ёрт. Сiйӧ сёрнитӧ странаса ыджыд индустриальнӧй областьяс пиысь ӧтиын сталинскӧй пятилеткаяслӧн достижениеяс йылысь, коймӧд пятилеткаын сылӧн быдмӧм йылысь. Сiйӧ эскӧдӧ съездӧс сыын, мый областьса партийнӧй да беспартийнӧй большевикъяс сталинскӧя босьтчасны коймӧд пятилетней план олӧмӧ пӧртӧм вӧсна.

Отв. редактор
Г. И. ТОРЛОПОВ.

Адрес редакции: г. Сыктывкар, Дом печати, 1-й этаж, комната №17, редакция газеты „Коми Комсомолец". Телефон: 5—01

Подписная плата: на 1 год—18 руб., на 6 мес.,—9 руб., на 3 мес.—4 руб. 50 коп., на 1 мес.—1 руб. 50 коп.

Уполн. Главлита № 730. Типография Наркомместпрома Коми АССР.